

Kiinteistöpäällikkö
Hannu Ruskamo
Rauman seurakunta
PL 158
26101 RAUMA

Viite

Lausuntopyyntöne 11.2.2014

Asia

Rauman seurakunnan omistaman (kiinteistöllä 684-438-1-10) rakennuksen (Vaalman) purkamisen edellytykset Lapin taajamassa, osoitteessa Museotie 1

Rauman seurakunta on pyytänyt Satakunnan Museon lausuntoa Vaalmanin nimellä tunnetun, Lapin kirkon miljöössä sijaitsevan seurakunnan omistaman rakennuksen purkamisen edellytyksistä. Lausuntopyynnössä on ilmoitettu tontille suunniteltavan rivitalon rakentamista.

Vaalman sijaitsee maakunnallisesti merkittävässä *Lapin kirkonkylän ja Lapinjoen kulttuurimaisemassa*. Kokonaisuus on huomioitu Satakunnan maakuntakaavassa (ympäristöministeriö vahvistanut 30.11.2011) merkinnällä kh1. Merkintään liittyy suunnittelumääräys: *Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on otettava huomioon alueen kokonaisuus, erityispiirteet ja ominaisluonne siten, että edistetään niihin liittyvien arvojen säilymistä ja kehittämistä mukaan lukien avoimet viljelyalueet. Kaikista aluetta tai kohdetta koskevista suunnitelmista ja hankkeista, jotka oleellisesti muuttavat vallitsevia olosuhteita, tulee museoviranomaiselle varata mahdollisuus lausunnon antamiseen. Kohteen ja siihen olennaisesti kuuluvan lähiympäristön suunnittelussa on otettava huomioon kohteen kulttuuri-, maisema-, luonto- ja ympäristöarvot sekä huolehdittava, ettei toimenpiteillä ja hankkeilla vaaranneta tai heikennetä edellä mainittujen arvojen säilymistä.*

Mainitun aluerajauksen sisällä maakuntakaavassa on osoitettu vielä erikseen kohdemerkinnällä (kh) *Kirkkotallit ja makasiini*, mikä on huomioitu myös jo maakuntakaavaa edeltäneessä Satakunnan seutukaavassa.

Lapin kunnan keskustassa on voimassa oikeusvaikutteinen, Lounais-Suomen ympäristökeskus 8.9.1995 vahvistama osayleiskaava. Osayleiskaava ohjaa asemakaavojen muuttamista alueella. Siinä Lapin kirkon ympäristö, Vaalmanin tontti mukaan luettuna on osoitettu merkinnällä PY/S *Julkisten palvelujen ja hallinnon alue, jolla ympäristö säilytetään*. Merkintään liittyy määräys: *Alueen kulttuurihistoriallisesti arvokas rakennuskanta ja ympäristö tulee säilyttää. uudisrakentaminen ja olemassa oleviin rakennuksiin tehtävät muutokset tulee sopeuttaa alueen maisemallisiin ja kulttuurihistoriallisiin ominaispiirteisiin*. Vaalmanin vieressä sijaitseva luonnonkivinen lainajyvästön makasiini on suojeltu kohdemerkinnällä, Osayleiskaavaa laadittaessa on hyödyn-

netty kaavan perusselvityksenä kulttuuriympäristön osalta Satakunnan seutukaavaa varten laadittu ja vuonna 1990 julkaistu Satakunnan rakennusperinne -selvitys. Siinä sekä *Lapin kirkko ja ympäristö* että *Kirkkotallit ja makasiini* ovat mukana.

Lapin kirkon ympäristön asemakaava on Keskustan osayleiskaavaa vanhempi. Se on vahvistettu jo 20.10.1980. Lapin kunnassa on laadittu asemakaavayhdistelmä rakennuskaavojen pohjalta vuonna 2001. Se on käsitelty kunnanvaltuustossa. Oletettavasti käsittelyn yhteydessä ei ole laadittu uusia selvityksiä. Asemakaavassa Vaalmanin tontti on osoitettu 1-kerroksiseen rivitalorakentamiseen merkinnällä AR. Rakennusoikeus on osoitettu tehokkuusluvulla 0.25.

Satakunnan Museo katsoo Lapin kirkon ympäristön asemakaavan rakennussuojelun osalta vanhentuneeksi. Asemakaavan mahdollistama rivitalorakentaminen heikentäisi merkittävästi Lapin kirkonkylän ja Lapinjoen arvokkaan kulttuuriympäristön arvoja. Kaavayhdistelmää koottaessa ei selvästikään ole tarkasteltu alueen rakennuskannan arvoja tai suojelun tarvetta. Tästä kertoo mm. se, että viereisen tontin maakunnallisesti merkittävää kivistä lainajyvästön makasiinia ole suojeltu asemakaavassa, vaikka kohde on osoitettu kh-merkinnällä jo maakuntakaavaa edeltäneessä Satakunnan seutukaavassa (ympäristöministeriö vahvistanut 11.1.1999) sekä kunnan omassa osayleiskaavassa vuodelta 1995. Nykyisen asemakaavan perusteella ei tulisi enää myöntää rakennuslupia uudisrakentamiseen kirkon miljöössä.

Vaalmanin rakennusajankohta ei ollut tiedossa Rauman seurakunnassa. Silmämääräisesti voidaan olettaa hirsirunkoisen rakennuksen olevan 1800-luvun loppuvuosilta. Rakennuksessa on samoja piirteitä kuin esim. runsaat 10 vuotta sitten puretussa, lähellä sijainneessa lapin kirkonkylän kansakoulussa vuodelta 1884. Tätä ajoitusta tukee myös rakennuksen alla oleva, komea kivistä holvattu kellari. Rakennusta ajoittaa ja sen aiempaa käyttöä valottaa lisäksi Rauman seudun historiasta löytyvä tieto. Lapin nuorisoseuran perustamiskokous pidettiin vuonna 1906 puuseppä K. Wahlmanin talossa kirkon ja lainamakasiinin läheisyydessä. Vielä samana vuonna nuorisoseura osti samaisen talon, joka oli seuran toimitiloina 12 vuotta. Vuonna 1918 Lapin seurakuntakotiyhdistys osti nuorisoseuralle pieneksi käyneen talon eli mitä ilmeisimmin aiemman omistajansa Kustaa Wahlmanin mukaan nimetyn Vaalmanin toimitiloikseen. Kustaa Wahlman eli "Vaalmannin kyär" oli 1800-luvun loppuvuosina seutukunnalla kuuluisa ajelurekien ja rattaiden valmistaja ja siten lappilaisen käsiteollisuusperinteen merkittävä edustaja. (*Papunen Pentti: Rauman seudun historia III. Rauma 1986, s.122 ja 274*)

Satakunnan Museon rakennustutkija ja rakennuskonservaattori kävivät tutustumassa Vaalmaniin 24.2.2014. Rakennus vaikuttaa ryhdikkäältä ja rakenteiltaan hyväkuntoiselta. Rakennuksen lähes 100 vuotta jatkunut käyttö seurakuntatilana oli päättynyt vasta viime vuonna. Viimeksi rakennus on ollut seurakunnan nuorisotilana. Aivan viime vuosiin asti siellä on järjestetty muitakin seurakunnan tilaisuuksia. Rakennusta on laajennettu sisäänkäynnin ympäristöstä oletettavasti 2. maailmansodan jälkeen. Myös ikkunoissa on tapahtunut eri aikoina muutoksia. Sisätilat ovat 1960- ja 70-lukujen korjausten jäljiltä. Rakennuksen kokonaishahmo on muutoksista huolimatta säilynyt hyvin.

Vaalman on olennainen osa Lapin kirkon ympäristön maakunnallisesti arvokasta kulttuuriympäristöä ja sen osana olevaa vanhan maantien eli nykyisen Museotien varren tiiviistä ja yhtenäistä tienvarsimiljöötä. Iäskäs, sopusuhtainen ja olennaisilta piirteiltään säilynyt rakennus on sekä maisemallisesti, rakennushistoriallisesti että monivaiheisen ja pitkään jatkuneen julkisen käyttönsä kannalta myös historiallisesti arvokas. Asemakaavaa tuoreemmat keskustan osayleiskaava ja Satakunnan maakuntakaava tähtäävät korttelin ympäristön arvojen ja ominaisluonteen säilymiseen. Rakennuksen purkamiselle ei tule myöntää lupaa toisaalta asemakaavan rakennussuojelun osalta tapahtuneen vanhentuneisuuden, toisaalta rakennuksen kulttuurihistoriallisten arvojen vuoksi. Purkamisen sijasta museo ehdottaa rakennuksen myymistä esim. asuinkäyttöön.

Satakunnan Museo

Museonjohtaja

 Juhani Ruohonen

Tutkija

 Liisa Nummelin

Tiedoksi

Rauman kaupunki, ympäristövirasto/kaavoitus, rakennusvalvonta
 Varsinais-Suomen ELY-keskus/Tuomo Knaapi, Anna-Leena Seppälä
 Museovirasto/kirjaamo

LIITTEENÄ

Kuvia kohteesta